BIR EŞQIN NƏTIÇƏSI

Bir pərdədə iki şəkilli pijes

Bakъ—1922

IŞTIRAK EDƏNLƏR:

K ə r b ə l a j ı N ə b i. Əlli jaşında şişman.

Ş e v k ə t. On iki jaşında qacqın bir qız. Kərbəlajı Nəbinin xidmətcisi.

P ə r i Ç a h a n. 35 jaşında. Kərbəlajı Nəbinin qulluqcusu.

M o l l a R ə h i m. } Kərbəlajı Nəbinin
M ə ş ə d i S ə f d ə r q u l u. } kirajənişinləri.

Q ı z x a n ı m. Məşədi Səfdərqulunun arvadı.

M a r a l x a n ı m. Qommunistqa.

Ə l i. Onun oqlu. Səkkiz jaşında.

Ş i r ə l i.

Iki əsgər.

BIRINÇI PƏRDƏ

BIRINÇI ŞƏKIL

Səhnə Kərbəlajı Nəbinin qonaq odasını göstərir. Otaq bəzəkli bir otaqdır. Yc tərəfdən qapı açılır.

Pəri Çahan
(odanı nizama salarkən səjlənir)

Kişilərdə hec vəfa olmazmış. Xanım ələni hec bir aj olmaz, aqa evlənmək fikrinə dyşybdyr. Jaşı da əlli beşdən juqarıdır. Xanımın vəfatından bəri şadlıqlıdan bilmir ki, nə etsin. On beş jaşında çavan kibi gah oqujur, gah ojnajır, gah gyldən dəm vurur, gah bylbyldən. Bir söz eşq başına vurmuş. Ançaq başa dyşə bilmirəm ki, bu eşq kimədir. Məndən başqa burada arvad joqdur. Aqa əvvəllərdə mənlə mazaqlaşardı. Məni çimdiklərdi. Mənə söz atardı. Jəqin bu eşq mənədir. Nə jaqşı iş olardı ki, birdən aqa məni alajdı. Bu evə xanım edəjdi. Odur oquja-oquja gəlir.

Kərbəlajı Nəbi
(əlində həna daxil olur.)

Məzəlim aj məzəlim,
Gözəlim aj gözəlim,
Mən səni coq sevərəm,
Mən səni coq sevərəm.

Aj qız ej iləri gəl.

(Pəri Çahan iləri gəlir, saqqalını göstərərək.) De görym bu nədir?

Pəri Çahan

Buj, aj aqa nə dejirsən? Saqqaldır dajna.

Kərbəlajı Nəbi

A kişilər, bu qız dyz ijirmi beş ildir ki, mənim evində qulluqcudur. Mən bu «dajna» sözyny buna tərk etdirə bilmədim. A myrtəd qızı myrtəd! Xajır saqqal dejil.

Pəri Çahan

Aqa bəs nədir?

Kərbəlajı Nəbi

Nə bilim nədir? Sypyrgə cöpydyr. Koldur, kosdur, qanqaldı. Hər nə zibil isə ançaq saqqal dejil.

Pəri Çahan

Aj aqa nə danışırsan? Yzdə də qanqal bitərmi?

Kərbəlajı Nəbi

Elə mən də onu səndən soruşmaq istəjirdim. Bu gyn məni sən kafir qızı taj-tuşlar janında bijabır etmisən. Hər kəs göryr, dejir ki, Kərbəlajı Nəbi nə bərk qoçalmısan. Balam mən hardan qoça oldum? Coq olsa coq olsa otuz, otuz beş sinnim var.

Pəri Çahan

Vaxsej, aj aqa nə dejirsən? Demək mən bu evə qulluqcu gələndə sən on jaşında uşaq idin?

Kərbəlajı Nəbi

Kəs səsini kafir qızı kafir. Dəli şejtan dejir, bu saqqalı, bıqı qırqdır, tək jerə, ijirmi beş jaşında çavan ol. Onda da dejəçəklər ki, Kərbəlajı Nəbi qommunist olubdur.

Pəri Çahan

Aqa, Maral xanьm belə bizim qonşumuz hər gyn kycədən gedəndə mənə dejir ki, gəl səni də bolşevik eləjim.

Kərbəlajь Nəbi

Aj qьz nə dejirsən? Bolşevik!

Pəri Çahan

Aqa vallah doqru dejirəm. O aqşam məşədi Səfdərqulu jenə evə pijan gəlib jazьq Qьz xanьmь dəjməjə başladь. Onun qьşqьrьqьna Maral xanьm gəlib cьqdь. Vallah aqa, Məşədi Səfdərqulunun ystə elə qьşqьrdь ki, kişi qorqusundan pijanlьqdan lap ajьldь. Maral xanьm dedi: Bir də eşidəm ki, sən arvadьnь dəjyrsən, ja inçidirsən, dutub ceqaja salaçaqam.

Kərbəlajь Nəbi

Ceqaja?

Pəri Çahan

Bəli, ceqaja!

Kərbəlajь Nəbi

Bilmirəm bu kafir qьzь haradan gəlib mənə qonşu oldu? Pəri Çahan, bolşeviklər kafirdirlər. Onlar allahь inkar edirlər. Pejqənbərə, imama, myştəhidə, pirə inanmьrlar. Birdən əqlini unudub onlara qoşularsan, onda Inkir-Minkirə nə çavab verəçəksən. Məjər çəhənnəmin odundan qorqmursan?

Pəri Çahan

Xajьr, aqa, mən elə dinsizlərə qarьşmaram, arxajьn ol.

Kərbəlajь Nəbi

Bilmirəm bu şejtanь sən hardan mənim jadьma saldьn. Lap ovqatьmь təlx etdin. Xylasə xalasьna

lə'nət. Gələk saqqal məsələsinə. Bir de gərym mənim bu saqqalьm əvvəllərdə nə tevr olardь?

Pəri Çahan

Aqa, qap-qara şəvə kibi.

Kərbəlajь Nəbi

Belə atan oldu rəhmətlik. Onu şəvə kibi edən kim olardь?

Pəri Çahan

Belə mən. Həftədə iki dəfə, yc dəfə xina qojub jujardьm. Saqqalьn da qap-qara kəmyr kibi olardь.

Kərbəlajь Nəbi

Bəs onu indi nejə etmirsən a zalьm qьzь?

Pəri Çahan

Aqa, dedim jəqin xanьmьn jasьnь saqlajьrsan. Onun ycyn də saqqalьna xina qojmursan.

Kərbəlajь Nəbi

Xub, biri eləçək, biri dynjaja gələçək, burada saqqalьn gynahь nədir ki bu gynə dyşsyn?

Pəri Çahan

Aqa bujurarsan elə bu geçə saqqalьna xina qojaram.

Kərbəlajь Nəbi

Geçə nədir? Elə indiçə bu xinanь suja qojarsan. Bir azdan sonra da saqqalьma jaqarsan. Bu geçə xejir işim var.

Pəri Çahan

Aqa, o neçə xejir işdir?

Kərbəlajь Nəbi

Sən bilmirsən ki, o neçə xejir işdir? Gərmyrsən ki eşq topuquma vurubdur?

Pəri Çahan

Aj aqa eşq adamьn başьna vurar.

Kərbəlajь Nəbi

Eşq mənim başьma da, dəşymə də, belimə də, əlimə də, ajaqьma da, hətta baqьrsaqlarьma da vuruьbdur. Çəmi vyçudum eşq oduna janьr. Bu dəmdə mənə bir spicqa vursan şam kibi ərijib tökylərəm. Mən qabaqda eşqə, meşqə inanmazdьm. Dejərdim elə şej joqdur. Onu şairlər içad ediblər. Demə kişilər doqru dejirmiş. Nədir eşq? «Məhəbbət, bir bəla şejdir giriftar olmajan bilməz.» Vallahь ki belədir. Indi Pəri Çahan iş sənə qalьbdьr.

Pəri Çahan

Aqa mən razьjam.

Kərbəlajь Nəbi

Aj saq ol, mənim əqilli Pəri Çahanьm.

Pəri Çahan

Ançaq aqa, gərək bir az səbr edək; el bizə nə dejər? Bir ajdьr ki, xanьm ölybdyr. Hec olmasa qoj qьrqь cьqsьn.

Kərbəlajь Nəbi

Xejir, xejir, eşq məni jaman hala salьbdьr. Davam edə bilmirəm. Gərək bu geçə nə tevr olsa iş bitsin. El özy coq jaqşь bilir ki, mysəlman olan şəxs hec bir gyn də arvadsьz dura bilməz.

Pəri Çahan

Aqa, bəs mən bu otuz ili neçə ərsiz qalmьşam?

Kərbəlajь Nəbi

O da sənin səfehlijin. Mysəlman qьzь elə ki, doqquz, on jaşьna catdь ver getsin ərə.

Pəri Çahan

Aqa sənin fikrin odur ki, elə bu geçə kəbin kəsilsin?

Kərbəlajь Nəbi

Bəli.

Pəri Çahan

Axь mənim vəkilim joqdur.

Kərbəlajь Nəbi

Sən vəkili nejlirsən?

Pəri Çahan

Bəs qьz tərəfdən vəkil lazьm dejilmi?

Kərbəlajь Nəbi

A səfeh qьzь səfeh. Nə danьşьrsan? Məjər mən səni alьram?

Pəri Çahan

Bəs kimi alьrsan? Mən elə bilirəm məni alьrsan.

Kərbəlajь Nəbi

Səni? Ha-ha-ha-ha... Dynjanьn copuru elə mənə qalmьşdь. Sən elə copursan ki, başdan bir cuval darь təksən bir dənəsi də jerə dyşməz. Bir Pəri Çahana baq, kyl olsun o çahanьn başьna ki, sənin kibi pərisi var. A kişilər mən bu ad qojan ata-anaja lap məhəttəl qalmьşam. Gəryrsən mejmunə oqşajan qьzlara ad qojurlar. Dyrry-nisa, Mələk-mənzər, Mahi-taban.

Pəri Çahan

Jaqşь məni almьrsan, bəs kimi alьrsan?

Kərbəlajь Nəbi

Belə gözəlini, məzəlini.

Pəri Çahan

Məzəli kimdir?

Kərbəlajı Nəbi

Belə Şevkət, mənim çanım ona qurban olsun.

Pəri Çahan

Vaxsej, gər bu qoça kaftar, nə fikrə dyşybdyr. Şevkətin hec on bir jaşı tamam dejil, o hələ gəlin ojnadır.

Kərbəlajı Nəbi

Elə mən də onun ilə gəlin-gəlin ojnajaçaqam. Bir də baqıb gərəçəklər ki, Dynjaja bir bap-balaça bəbə gəlibdir. Ojnatsın nə qədər kefi istəjir.

Pəri Çahan

Mən bu işə hec vaqtı razı ola bilmərəm.

Kərbəlajı Nəbi

Səfeh qızı səfeh, sən mənə qəjjumsan ki, razılıq istəjim. Elə sən çəhənnəmə razı olma.

Pəri Çahan

Indi ki belə oldu. Mən bu işi pozaçaqam.

Kərbəlajı Nəbi

Neçə pozaçaqsan?

Pəri Çahan

O mənim işimdir.

Kərbəlajı Nəbi

Jenə bilək də...

Pəri Çahan

Belə Maral xanıma dejəçəjəm, o da səni bu işin ystə dutub ceqaja salaçaqdır.

Kərbəlajı Nəbi

A balam, Maral xanıma nə dəxli var? Şəriət təriqi ilə evlənirəm. Doqru dejiblər ki, arvadın hec əqli olmaz. Öz xejrini anlamaz. Gəl sən mənim işimi dyzəlt mən də sənin işini... O gyny Məhəmməd-Əli mənim janıma gəlmişdi, mənə baş saqlıqlıq verəndən sonra dərdini acıb dedi: kərbəlajı, mən Pəri Çahanı bəjənmişəm. Izn versən, elci göndərərəm dedi.

Pəri Çahan

Aj aqa, sən allah doqru dejirsən?

Kərbəlajı Nəbi

Məndən hec jalan eşitmisən? Gər sənə nə çyr çehiz verəçəjəm? Səni istəjən adam bir elə gözəl oqlandır ki, gərən kibi eşq mənim kibi topuquna vuraçaqdır. Indi de gərym razısanmı?

Pəri Çahan

Əlbəttə razıjam.

Kərbəlajı Nəbi

Onda gedək sən saqqalıma xina qoj, mən də nə edəçəjimi səjləjim. (Gedirlər. Sonra Şevkət ilə Əli əllərində quqla daxil olurlar.)

Əli

Nə ojnajaçajıq?

Şevkət

Hələ qoj laj laj calım, gəlinimiz jatsın, sonra baçı qardaş ojnarıq.

Əli

Jaqşı.

Ş e v k ə t

Laj laj dedim jatasan,
Qьzьl gylə batasan.
Qьzьl gyl baqьn olsun
Kəlgəsində jatasan.
Balam laj laj a laj laj.
Gylym laj laj a laj laj.

Ə l i

Mənim bəbəm jatdь.

Ş e v k ə t

Beşijə qoj, yzynə də çuna ərt. Mənim bəbəm hələ jatmajьbdьr. Qoj laj laj calьm o da jatsьn.

Laj laj dedim jatьnça
Gəzlərəm aj batьnça
Çanьm zinhara gəldi
Sən hasilə catьnça.
Balam laj laj a laj laj.
Gylym laj laj a laj laj.

Indi bu da jatdь. Qoj ikisi də bir jerdə jatsьn. (Qojur.)

Ə l i

Indi gəl baçь-qardaş ojnajaq.

Ş e v k ə t

Jaqşь.

Ə l i

A Şevkət baçь mənə bir naqьl səjlə.

Ş e v k ə t

Jaqşь qardaşьm Əli, mən sənə bir qəmgin naqьl səjlərəm. Qardaşьm, biri varmьş biri joqmuş bir Səlim adьnda kənd myəllimi varmьş. Bunun Gevhər adьnda bir arvadь, jeddi jaşьnda Əhməd adьnda bir oqlu, səkkiz jaşьnda Şevkət adьnda bir qьzь varmьş.

Ə l i

Vaj onun da adь Şevkət imiş?

Ş e v k ə t

O vaqt qьrqьn dyşyr, bunlarьn kəndinə dyşman tökylyr, adamlarь qьrьrlar. Səlim kylfətin gətyryb qacьr, geçə meşədə onlarьn ystynə tökylyb gylləjə duturlar. Şevkət qacьb aqaçlarьn arasьnda gizlənir. Səhər olanda Şevkət gəlib göryr ki, atasьnь, anasьnь və balaça qardaşьnь öldyryblər. Şevkət özyny onlarьn ystə salьr, zar-zar aqlajьr. (Aqlajьr.)

Ə l i

Baçьm, nə ycyn aqlajьrsan. Sən allah aqlama. Joqsa mən də aqlaram.

Ş e v k ə t

Neçə aqlamajьm? O balaça Şevkət mən özyməm. Atasьz-anasьz bir jetiməm. Məni yc il kəndli Çə'fər baba öz uşaqlarь ilə bir jerdə saqladь. Mən onlarь coq istəjirdim. Onlar da məni. Sonra məni Kərbəlajь Nəbi özynə qulluqcu gətirdi.

Ə l i

Mən elə bilirdim sən o qoça kişinin nəvəsisən.

Ş e v k ə t

Joq, qulluqcusujam. Onun arvadь məni coq istəjirdi, bir ajdьr ki öljybdyr.

Ə l i

Baçьm mən belə naqьl istəmirəm.

Ş e v k ə t

Gəl tapmaça dejim, sən də tap.

Ə l i

Jaqşь.

Ş e v k ə t

Tap gərym atdan hyndyr, itdən alcaq

Ə l i

Jəhər.

Ş e v k ə t

Tapdьn, bildin. O janь cəpər-bu janь cəpər, icində atlь capar?

Ə l i

Onu bilmirəm.

Ş e v k ə t

Nehrə.

Ə l i

Indi sən tap gərym: Biri bizə jaqьdьr, biri çənnət baqьdьr, biri jьqar gətirər, biri vurar daqьdar.

Ş e v k ə t

Ilin fəsilləri.

Ə l i

Baçьm mənə, o gynky tapьr-tupuru de.

Ş e v k ə t

Jaqşь.

Tapьr-tupur atlьlar
Qollarь baz bəndlilər
Şah evinə gedirsiz
Sьcan bəjə dejərsiz:
Pьspьsa xanьm,
Dabançьqь xəstə xanьm,
Dyşyb dəvə gəlynə.
Boqulur xəstə xanьm.

(Gylyşyrlər.)

Ə l i

Aqşam bizə gələçəksənmi?

Ş e v k ə t

Gələçəjəm. Həm sənin dərsini öjrədəçəjəm həm də Maral xanьmdan dərs alaçaqam.

Ə l i

Anam dejirdi ki, Şevkəti məktəbə qojaçaqam.

Ş e v k ə t

Ah nə jaqşь olardь. Atam jazьq məni oqudurdu.

Ə l i

Mən gedim. (Şevkət ilə öpyşyr, bu halda Kərbəlajь Nəbi saqqalь baqlь daxil olur.)

K ə r b ə l a j ь N ə b i

Ədə sən kimsən? Burada aşnabazlьq edirsən? Sənin qulaqьnь elə cəkərəm ki, jerindən qopar. Qurmusaqьn biri.

Ə l i

Mən Maral xanьmьn oqlujam.

K ə r b ə l a j ь N ə b i

Maral xanьmьn oqlu? Bala mən sənlən zarafat edirdim. Mən səni coq istəjirəm. (Çibindən qanfet cьqarьb ona və Şevkətə verir.) Alьn gedin həjətdə ojnajьn. Oqlum, birdən mən dedijim sözy anana dejərsən ha. Mən sənlə zarafat eləjirdim. Dedim gərym qorqaq uşaq dejilsən ki?

Ə l i

Mən hec kəsdən qorqmuram.

K ə r b ə l a j ь N ə b i
(kənara)

Nejə qorqasan, Maral xanьm kibi qommunist anan var. (Əlijə.) Indi balalarьm gedin ojnajьn. Buraja qonaq gələçəkdir. (Əlilə Şevkət gedirlər.)

Kərbəlajı Nəbi

O şejtan qızı Maral xanımdan coq qorquram. (Molla Rəhim və Məşədi Səfdərqulu daxil olurlar.)

Molla Rəhim

Səlamyn əlejkym

Kərbəlajı Nəbi

Əlejkyməssəlam.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajı, bizə gərə qulluq?

Kərbəlajı Nəbi

Qulluq dejil, bujuruqdur. Atam siz mənim ilə bu xarabaja şəriksiniz? Sən molla Rəhim, yc ajdır ki, kirajə vermirsən. Bu da beş ajdır.

Molla Rəhim

Kərbəlaji and icirəm o hərəmi məhtərəminizin pak olan ruhuna, hec gəlirim joqdur. Tykəzbanı satıb paltarı cıplaq qojmuşam. (Səfdərqulu qəhqəhə ilə gylyr.)

Kərbəlajı Nəbi

Ədə bu nə dejir? Tykəzbanı satıb paltarı cıplaq qojmuşam.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajı, bijol bil ki, molla Rəhim coq səhv vurandır. O demək istəjirdi ki, paltarı satıb, Tykəzbanı cıplaq qojmuşam. O geçə evinə bir qonaq gəlib gedəndə dejib, arvad tez ol başmaqı dut, qonaq lampanı gejsin. (Gylyşyrlər.)

Kərbəlajı Nəbi

Jazıq nə etsin, kitaba baqmaqdan başı xarab olubdur. Xub dejək ki, mollanın işi xod dejil, gəliri

joqdur. Bəs məşədi Səfdərqulu sən nə dejirsən? Özyn gəryrsən ki, bir gyn ev naloqunu qassaja geç verəndə qomunxoz adamın atasını jandırır. Sənin arvadın Qızxanım səhərdən aqşama kibi o evdə bu evdə cərək bişirib, paltar jujub pul qazanır. Hamısını gətirib sənə verir. Sən də onun hamısını şaraba verirsən. Hec mənzil kirajəsi dərdinə qalmırsan. Jə'ni bu zəhrimarı icməsən olmaz? A kişi sən nəjə buna nəsihət etmirsən?

Molla Rəhim

Etməkdən jorulmuşam. Tərk edə bilmir.

Məşədi Səfdərqulu

Aj kərbəlaji bi jol bunu bil ki, hər kəs bir şejə eşq baqlar. Biri arvada, biri ata, biri quşa, biri qoca, biri nə bilim nəjə. Mən başı daşlı da bu şaraba eşq baqlamışam.

Molla Rəhim

Mən də pula aşiqəm. Amma onun yzyny hec gərmyrəm.

Məşədi səfdərqulu

Əsli aşiq sənsən. Aşiq gərək mə'şuqəsini az-az gərsyn.

Kərbəlajı Nəbi

Molla Rəhim, sən mənim işimi dyzəlt, mən də sənin o mə'şuqəni belə çiblərinə doldurum. Həm kirajə pulunu da baqışlajım.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajı, bəs bu xejir işdən mənim xejirim nə olaçaqdır?

Kərbəlajı Nəbi

Sənin kirajəni baqışlajıb, o qədər pul verəçəjəm ki, o mə'şuqən şarabın kypynə girib nə qədər istəsən icəsən.

Məşədi Səfdərqulu

Aj saq ol Kərbəlajь. Mən də bu jolda başьmdan kecərəm.

Molla Rəhim

Indi əmrinizi bujurun.

Kərbəlajь Nəbi

Mən istəjirəm qulluqcum Şevkəti alam. Qьz hərcəndi kicikdir. Amma on iki jaşь var. Şəriət ilə kəbin dyşər. Mən bilirəm ki, qьz əz ixtijarь ilə mənə gəlməjəçəkdir. Ona görə gərək burada hileji-şər'i oluna. Onun da jolunu molla Rəhim, siz bilirsiniz.

Molla Rəhim

Madam ki, qьz razь dejil, nə etmək olar?

Kərbəlajь Nəbi

A molla Rəhim, bunu mənə dejirsən? Hansь qьzьn razьlьq ilə kəbinini kəsmisən? Hansь qьzь əzynyz danьşdьrьb razьlьqьnь almьsьnьz? Jalancь şahid də dynjada coq.

Məşədi Səfdərqulu

A kişi, Kərbəlajь dyz dejir. O şahidin biri də mən.

Kərbəlajь Nəbi

Aj saq ol məşədi Səfdərqulu. Fikrimi anlamьsan.

Molla Rəhim

Məncə qьzьn janьnda nə nikah, nə kəbin sözy acьlmamalь. Nə qədər kicik olsa da bu sözləri anlar. Gərək onu caqьrьb dejək ki, kərbəlajьnь sənə siqə edirik; cynky şəriətimizdə qьz xejlaqь gərək gizlənsin. O da qulluqcu ycyn cətindir. Ançaq Pəri Çahan da təsdiq etsin ki, o da Kərbəlajьja siqədir.

Kərbəlajь Nəbi

Coq gözəl fikirdir. Pəri Çahandan arxajьn olunuz. Onun ilə bu barədə danьşmьşam. Molla sonra?

Molla Rəhim

Daha bunun sonrasь joqdur. Kəbini kəsərik, başqa razьlьqьnь almaq o sizin xysusi işinizdir.

Kərbəlajь Nəbi

Coq əcəb. Pəri Çahan! Pəri Çahan!

Pəri Çahan
(daxil olur)

Nə bujursan?

Kərbəlajь Nəbi

Şevkəti buraja caqьr. Özyn də gəl. (Gedir.)

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajь, necə gyndyr ajьqlьqdan başьm lap catlajьr.

Kərbəlajь Nəbi

A kişi sən nə səbirsiz adamsan. Elə bu geçə, sənnən maxsusi kef edəçəjəm. Ançaq gərək qьz ycyn də bir vəkil hazьr edəsən.

Məşədi Səfdərqulu

O barədə arxajьn ol. (Şevkət ilə Pəri Çahan daxil olurlar.)

Kərbəlajь Nəbi

Qьzьm Şevkət, bizim şəriətimizdə arvad tajfasь naməhrəm kişilərə yzy acьq gərykə bilməz. Mən sənə naməhrəməm, belə acьq mənim janьma girib cьqanda həm sən, həm də mən gynah edirik. Indi gərək bu molla bizə siqə oquja ki, biz bir birimizə məhrəm olaq.

Şevkət

Siqə nədir?

Kərbəlajь Nəbi

Siqə bir duadьr ki, bu molla oqujaçaq, onda biz bir-birimizə ər-arvad kibi olaçaqьq.

Şevkət

Ər-arvad? Joq mən onu istəmirəm.

Molla Rəhim

Qьz, Kərbəlajь səhv dedi, jə'ni sən ər-arvad kibi Kərbəlajьnьn janьna yzy acьq girib cьqa bilərsən.

Şevkət

Pəri Çahan, sənə də belə dua oqujublar?

Pəri Çahan

Bəli.

Şevkət

Onda mən də razьjam.

Kərbəlajь Nəbi

Aj saq ol mənim gyl balam, bylbyl balam. A kişilər bilmirsiniz neçə bu mənim məzəlim, gəzəlimdir. Indi get, Pəri Çahan sənə aldьqьm paltarlarь və qejri şeiləri göstərsin. (Gedirlər.)

Molla Rəhim

Indi vəkillər və şahidlər lazьmdьr.

Məşədi Səfdərqulu

Onlarьn hamьsьnь mən bu geçə hazьr edərəm.

Kərbəlajь Nəbi

A kişi sən nə jaqşь adamsan. Ala bu pulu çibinə qoj. (Pul verir.) Ədə birdən evi bərbad oqlu gedib icib məst olarsan, işləri xarab elərsən.

Məşədi Səfdərqulu

Xajьr, arxajьn ol, icməjin də vaqtь var.

Molla Rəhim

Indi myrəxxəst olaq!

Kərbəlajь Nəbi

Bujurun, işinizdə olun, bu aqşam maxsusi burada bir balaça kef cəkərik.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlaji, sənin bu geçəki kefin kaş məndə olajdь. Xydahafiz.

Kərbəlajь Nəbi

Adə bu Ərdəbil lotusu nə dejir?

Məşədi Səfərqulu

O söz. (Gedirlər.)

Kərbəlajь Nəbi

Adə nə əçəb iş oldu. (Cьrtьq vura-vura ojnajьr.)

Məzəlim aj məzəlim,
Gəzəlim aj gəzəlim
Səni mən coq sevirəm,
Səni mən coq sevirəm.

IKINÇI ŞƏKIL

Haman odada geçə, P ə r i Ç a h a n syfrə salıb masaja boşqab dyzyr, janında Ş e v k ə t.

P ə r i Ç a h a n

Mən stolu hazır edirəm, sən də o şamları jandırıb dyz.

Ş e v k ə t

Lap toja oqşajır.

P ə r i Ç a h a n

Toi deiil, bəs nədir?

Ş e v k ə t

Bu kimin tojudur?

P ə r i Ç a h a n

Sənin.

Ş e v k ə t

A qız nə danışırsan? Məni kimə verirlər?

P ə r i Ç a h a n

Aqaja, özyn mollanın janında razı olmadınmı?

Ş e v k ə t

Mən dua oqumaqa razı oldum. O duanın adı nə idi?

P ə r i Ç a h a n

Siqə.

Ş e v k ə t

Hə siqə.

P ə r i Ç a h a n

Nə təfavyty var? O da o birisinin tajıdır.

Ş e v k ə t

Sən allah doqru dejirsən?

P ə r i Ç a h a n
(gylyr)

Joq zarafat edirəm.

Ş e v k ə t

Sənə də siqə oqunanda belə qonaqlıq oldu?

Əlbəttə hətta oqujan, calan da vardı. Mən də o qədər ojnadım ki, ajaq ystə durmaqa taqətim qalmadı.

Ş e v k ə t

Ah, ojnamaqı mən coq sevirəm.

P ə r i Ç a h a n

Sən də aqaja de. Məşədi Səfdərqulu qonşusu Şirəlini caqırsın o calsın, sən də belə nə qədər kefin istəjir ojna.

Ş e v k ə t

Pəri Çahan, sən allah doqru dejirsən? Jə'ni aqaja desəm gətirdər.

P ə r i Ç a h a n

Əlbəttə gətirdər.

Ş e v k ə t

Jaqşı sən də ojnajaçaqsanmı?

Pəri Çahan

Əlbəttə ojnajaçaqam. Indi gəl gedək səni gejindirim. (Gedirlər, sonra Kərbəlajı Nəbi, Məşədi Səfdərqulu daxil olurlar.)

Kərbəlajı Nəbi

Sənə dedim ki, bu zəhrimarı icmə. Joqsa işləri xarab edərsən. Genə qulaq asmadın. Indi bu geçə ic nə qədər qarnın dutur.

Məşədi Səfdərqulu
(jarım məst)

Kərbəlajı, bi jol bunu bil ki, mysəlman arvadı dəjylməjə jaranıbdır. Başı jarılmaqa, qabırqaları sınmaqa.

Kərbəlajı Nəbi

Elə gərək mənim xejir işimdə bunu edəjdin?

Məşədi Səfdərqulu

Axı a kişi mən nə edim? Sən verdijin pula bir az zəhrimar alıb evdə icirdim. Arvad da dutdu ki, bəs bu pulu hardan almısan? Bu söz biləmə doqundu. Dedim arvad neçə? Mən kişi dejiləm? Mənim çibimdə pul olmaz? Dedi joq. Sən kişi dejilsən, kişi olsajdın mən arvadın pulu ilə dolanmazdın. Jəqin jenə mənim şejlərimdən satmısan.

Kərbəlajı Nəbi

Ədə dejəjdin, pulu mənə Kərbəlajı Nəbi veribdir. Dava qurtarardı.

Məşədi Səfdərqulu

Bəs demədim, onda da dutdu ki, sən jalan dejirsən. Sən Kərbəlajıja pul verməkdən Kərbəlajı sənə

nə səbəbə pul versin. Mən əhvalatı naqıl etdim. Jenə bədin qızı inamajıb, dedi: Sən məni aldadırsan. O qoçalıqda kişi 11 jaşında qulluqcusunu almaz.

Kərbəlajı Nəbi

Jə'ni belə dedi? O qoçalıqda kişi?

Məşədi Səfdərqulu

Bəli!

Kərbəlajı Nəbi

Onda əçəb etmisən ki, onun qol-qıcını sındırmısan. Mən qoçajam?

Məşədi Səfdərqulu

Bu söz mənim lap biləmə doqundu. Aqaçı götyryb nə jemisən turşulu aş. Başını jardım. Qolunu sındırdım, aqlaja-aqlaja bir baş cıqıb getdi.

Kərbəlajı Nəbi

Ədə, birdən Qızxanım gedib şikajət zad elər.

Məşədi Səfdərqulu

Allah vurub onu, kysyb jenə xalasıgilə gedər. A kişi onları boşla getsin. Kefini pozma. Kərbəlajı, syfrədə şişə görynmyr.

Kərbəlajı Nəbi

Qorqma almışam, ançaq molla Rəhim gələçəkdir. Onun janında mən icə bilməjəçəjəm. Qoj gəlsin, onu jedirdək, jola salaq, sonra öz kefimizdə.

Məşədi Səfdərqulu

Ha-ha-ha...

Kərbəlajı Nəbi

Ədə, a biç. Nəjə gylyrsən?

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajь, o da lotudur. Sən ələsən şarabьn kypynə girir.

Kərbəlajь Nəbi

A kişi nə danьşьrsan? Vaj sənin zatьna lə'nət a belə molla. (Şevkət daxil olur.)

Şevkət

Aqa!

Kərbəlajь Nəbi

Belə çan, nə bujursan mənim gözəlim, məzəlim?

Şevkət

Pəri Çahan dejir ki, o sənə siqə olanda calqьcь gətirmişdin. Indi mənə də gətirsənə. Axь mən də ojnamaq istəjirəm.

Kərbəlajь Nəbi

Belə mənim bu gözlərim ystə, mənim nazlь balam. Get Pəri Çahana de ki, Şirəlini buraja caqьrsьn. Tarьnь da gətirsin. (Şevkət gedir.)

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlaji, qьz ilə aranь jaman sazlamьsan ha.

Kərbəlajь Nəbi

Sən ələsən məşədi, özymy on səkkiz jaşьnda çavan kibi hiss edirəm.

Məşədi Səfdərqulu

Şərabdan da vurub qьzmьş şirə dənəçəksən.

Kərbəlajь Nəbi

Ədə məşədi, gərək qьzьn janьnda icməjəm. Joqsa məndən yrkyb qacar.

Məşədi Səfdərqulu

A kişi sənin toruna dyşən haraja qaca bilər?

Kərbəlajь Nəbi

Əlbəttə. Kycələrdə diləncilik edən bir jetim qьzь gətirib özymə arvad etmişəm. Daha nəjə öz vəlijjinnəmətinə şьllaq atsьn?

Şirəli

(əlində tar daxil olur)

Salam əlejkym. Kərbəlajь, tojun mybarək olsun.

Kərbəlajь Nəbi

Əlejkyməssəlam Şirəli. Səndən coq razьjam. Mənim bu işimdə coq zəhmət çəkmisən.

Şirəli

A kişi, təki sən belə tojlardan tez-tez edəsən, mən də gələm. (Gylyşyrlər.)

Məşədi Səfdərqulu

Ədə Şirəli, o gor ba-gorun qьzь evə qajьtdь?

Şirəli

Qьzxanьmьn qol-qьlcalarьnь elə sьndьrmamьsan ki, bir də xarabana qajьtsьn

Məşədi Səfdərqulu

Hələ ona o da azdьr.

Şirəli

Kərbəlajь, syfrə zijnətini stolda gərmyrəm.

Kərbəlajь Nəbi

Bu pijaniskələr məni lap təngə gətirdilər (Şqafь acьb şərab cьqardьr.) Ala bu biri, bu da biri, bu da biri.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajь bundan Fatьja tuman olmaz.

Kərbəlajь Nəbi

Ədə sən dojmaz oqlu dojmazsan.

Məşədi Səfdərqulu

Kərbəlajь, bunun biri mənim. Biri sənin, biri də bu çənabьn. Bəs mollanьn pajь? Siz ələsiniz mən öz pajьmdan bir damçь da ona verməjəçəm. Zalьm oqlu il uzunu mənim xarçьma icir.

Şirəli

Aşna kişinin haqqьnda bəhtan dejirsən. Mən insafьmdan kecə bilmərəm. Pul o jazьqьnkь olur, icmək də sənlə mənim. Ona da bir tula pajь veririk. Dinə də bilmir; cynky qorqur ki, paxьrьnь acaq.

Kərbəlajь Nəbi

Gəryrəm siz jaqşь sirr saqlajьrsьnьz. Jəqin mənim icməjimi də ona səjləmisiniz. (Gylyşyrlər.)

Məşədi Səfdərqulu

Əlbəttə, sizin içinizdə kişi bir özymy göryrəm. Ap-acьq icirəm. Hec kəsdən gizlətmirəm.

Şirəli

Kərbəlajь jenə gözləjəçək adamьn var?

Kərbəlajь Nəbi

Xejir, birçə molla Rəhim qalьbdьr.

Məşədi Səfdərqulu

O şarabьn qylqyləsini eşidən kibi burada hazьr olaçaqdьr.

Kərbəlajь Nəbi

Onda bujurunuz başlajaq. (Əjləşirlər, finçanlarь şarab ilə doldururlar.)

Şirəli

Bu pijalanь Kərbəlajьnьn saqlьqьna icək və arzu edək ki, belə siqələrdən coq etsin və biz dostlarь da unutmasьn.

Məşədi Səfdərqulu

Saq ol Kərbəlajь. Bu geçəki kefini allah ömrynə hesab etsin.

Kərbəlajь Nəbi

Saq olun, əziz dostlarьm (Icirlər.)

Məşədi Səfdərqulu

A kişi gör myrtəd qьzь myrtəd, nə dejir? Kərbəlajь qoçadьr. Iş sinndə dejil, yrək çavan olsun.

(Molla Rəhim təqjiri libas daxil olur)

Məşədi Səfdərqulu

A kişi gəl də Kərbəlajьnьn xejir işində də icməjib hacan icəçəksən?

Molla Rəhim

Adə məni Kərbəlajьnьn janьnda bijabьr etmə.

Şirəli

A kişi Kərbəlajь əhli-ruhdur. Işlərdən baxəbərdir. Bujur. (Molla Rəhim əjləşir)

Məşədi Səfdərqulu

Indi mollanьn pajьnь mejdana cьqar.

Kərbəlajь Nəbi

Ədə bəs nə fikir edirsən? Nə qədər icirsən ic, dalь baqlьdьr.

Məşədi Səfdərqulu

Ha belə de, mən də gylə-gylə icim. Şirəli, mollanьn pijaləsini doldur. (Şirəli doldurur.)

Məşədi Səfdərqulu

Bu pijaləni də icək o gözəl xanımın saqlığına.

Kərbəlajı Nəbi

Şair bu sözləri jəqin mənim məzəliçə gözəlimə dejibdir.

Əzizim, gözlərim, çanım, yzyn göstərgilən ajə
O dyşsyn topraqa, mejraç elə sən ərşi-ə'lajə.

Molla Rəhim

Əhsən, əhsən. (Icirlər.)

Şirəli

Kərbəlajı, şarab nə şarab, adama ruh verir. Saq ol.

Kərbəlajı Nəbi

Nuşi-çan. (Pijalələri doldururlar.)

Məşədi Səfdərqulu

Bu pijaləni də dostumuz əhli-ruh molla Rəhimin saqlığına icək. Arzu edək ki, belə-belə hileji-şər'dən coq dyzəltsin və belə keflərdən də bizi məhrum etməsin.

Molla Rəhim

Əzizlərim, dynjanın ləzzəti iki şejdir. Biri bu şarabdır, biri də zənən. Əbəs jerə şair bunları tə'rif etməjir. Bu iki şeji dynjadan gətyr gər jerdə nə qalır.

Şarabın nəhji biz yrəfa ycyn dejil. Avam ycyndyr.

Şirəli

Kişi haq söz dejir. Şarab, qadın; fəqət şarab Kərbəlajının şarabı kibi kohnə və qadın da onun zevçəsi kibi on jaşında olmalıdır.

Molla Rəhim

Saq ol. (Icirlər.)

Kərbəlajı Nəbi
(oqujur.)

Zahid coq ejləmə məni təklifi-çənnətə
Mən qojmram behiştə qədəm nazlı jarsız.

Molla Rəhim

Saqi kərəm ejlə çam gəzdir,
Durma qədəhi mydam gəzdir.
Devrana coq e'tibar qılma.
Gəzdir qədəhi qərar qılma.

Şirəli

Belə mənim başım ystə. (Pijalələri doldurur.)

Məşədi Səfdərqulu

Bu pijaləni icək, bizim Şirəlinin saqlığına və təvəqqe edək ki, bir az bizim ycyn calsın.

Şirəli

Ançaq bu şərt ilə ki, mən calım, molla Rəhim də ojnasın.

Molla Rəhim

Xajır, xajır mən baçarmaram. O Kərbəlajının işidir. Eşq başına vurmuş. Sən calsan o davam etməjəçəkdir.

Pəri Çahan

Gəl, gəl vallah mən də ojnajaçaqam. Istəjirsən mən qabaqça ojnajım. (Şevkət daxil olur.)

Şevkət

Vaj dədə vaj, burada caxır icirlər. Joq mən istəmirəm, mən gedirəm.

Kərbəlajı Nəbi

Gəl mənim gözəlim, mənim məzəlim. Bu caxır dejil, qırmızı şərbətdir. Görmürsən molla Rəhim də icir. Molla da hec caxır icərmi? (Ajaq üstə qalqır pijan kibi jıxılanır.) Gəl mənimlə oynajaq gözəlim.

Şevkət

Sən pijansan, mən sənlə oynamaram.

Kərbəlajı Nəbi

Düzdür mən pijanam. Ançaq caxırdan jox sənin eşqindən mənim gözlərim. Adə Şirəli cal. (Şirəli calır.) Aj qız Pəri Çahan gəl mənnən oynajaq Şevkət baqsın. (Oynajırlar cırtıq calır, Kərbəlajı Nəbi Şevkəti quçaqlajıb oynamaqa çəkir. Şevkət qışqırır.)

Şevkət

Buraq məni, buraq məni, sən pijansan. Səndən qorquram. (Bu halda Maral xanım, Qızxanım, Əli və iki milis əsgərlər ilə daxil olur.)

Hamı

Vaxsej.

Şevkət

Maral xanım, məni bunların əlindən al.

Maral

Qorqma qızım, qorqma, aj alcaqlar, aj sitəmkarlar bu mə'sumə qızçıqazın başına nə iş gətirirsiniz. Söjlə qoça məl'un.

Kərbəlajı Nəbi

Biz, biz bir balaça kef edirdik.

Maral

Bəli bir balaça, jetim qızı da aldadıb özünə gəlin gətirmisən eləmi?

Kərbəlajı Nəbi

Biz onu aldatmamışıq. Öz ixtijarı ilə mənə gəlibdir. Bunlar da şahiddir. Kəbini də bu molla Rəhim kəsibdir.

Şevkət

Maral bacı vallah jalan dejirlər, bunlar məni aldatdılar ki, sənə dua oqujuruq ki, yzy acıq Kərbəlajının janına girib çıqa biləsən.

Maral

Bilirəm qızım, hamısının bilirəm, mənə bu Qızxanım söjləjibdir.

Məşədi Səfdərqulu

A gor-ba-gorun qızı gör sənin başına nə iş gətirəçəjəm?

Maral

Sus, alcaq. Sənin çəzan bunların hamısından artıq olaçaqdır. Gör öz zəhmətilə sən binamus əri saqlajanı nə hala salıbsan?

Qızxanım

Başına dönym Maral bacı, məni bu əzdəhanın əlindən al.

Maral

Qorqma bacım, bu əzdəhaları mən bir hala salaçaqam ki, sən özün də əhsən dejəsən.

Molla Rəhim

Başına dönym Maral xanım, bu işdə mənim taqsırım joqdur. Bu şahidlərin şəhadəti ilə şəriət yzrə mən kəbin kəsmişəm. Hərgah indi qız inkar edir, burada da mənim taqsırım joqdur.

Şevkət

Mən hacan sənə izn verdim ki, mənə kəbin kəsəsən. Mən siqə oqumaqa razı oldum.

M a r a l

Aj alcaqlar, gərmyrsynyz ki, bu mə'sumə qьz-çьqaz hec siqə nə olduqunu da anlamьr. Onu aldadanьn biri də bu Pəri Çahan olubdur.

P ə r i Ç a h a n

Çəmi taqsьr bu qoça kaftardadьr. Məni joldan cьqardan o oldu. Dejir mən Şevkətə aşiq olmuşam. Onun eşqindən dəli olmuşam.

M a r a l

Onu əqlə gətirərlər. Aj alcaq binamuslar. Siz unutmajьnьz ki, indi Şura həkymətidir. Indi qadьnlar azadədir. Ixtijarlarь əz əllərindədir. (Əsgərlərə.) Alьn bunlarь.

P ə r i Ç a h a n

Məni də?

M a r a l

Səni də. Hajdь.

H a m ь

Vaj atamьzьn evi jьqьldь.

PƏRDƏ

Faciə bir pərdədə

1922